

Bożena Szewczul

Doktorat ks. Witolda Szali

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 48/3-4, 322-325

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nia badawcze, wykazując dużą wnikliwość i zaangażowanie w opracowaniu tematu. Rozprawa stanowi liczący się wkład jej Autora do rozwoju badań nad kościelnym prawem konstytucyjnym.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc po uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. mgrówi D. Martínez Martínez stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul

DOKTORAT KS. WITOLDA SZALI

Dnia 26 kwietnia 2005 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Witolda Szali, absolwenta wymienionego wyżej Wydziału, kapłana diecezji kaliskiej.

Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. *Natura i ustrój prawny prałatury personalnej Opus Dei*. Praca doktorska zastała napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dra hab. Józefa Wroczeńskiego. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. dr hab. Henryk Misztal (KUL) oraz ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW).

Prałatura personalna jako struktura kościelna jest jednostką złożoną z przebiterów i diakonów duchowieństwa diecezjalnego, z ograniczoną możliwością współpracy z nimi wiernych świeckich. Celem jej jest właściwe rozmieszczenie duchowieństwa, prowadzenie specjalnych dzieł duszpasterskich lub misyjnych w różnych regionach lub dla różnych grup społecznych. Jest ona erygowana przez Stolicę Apostolską po wysłuchaniu zainteresowanych Konferencji Episkopatu. Na jej czele stoi prałat jako własny ordynariusz.

Pierwsza i jak dotąd jedyna prałatura personalna *Opus Dei* została założona w 1928 roku przez kapłana hiszpańskiego Josemaría Escrivá de Balaguer, ostatecznie uregulowana w oparciu o przepisy KPK z 1983 roku. Od tego czasu instytucja ta stała się przedmiotem wielu badań.

Potrzebę całościowego opracowania problematyki natury i ustroju prawnego prałatury personalnej *Opus Dei* dostrzegł ks. mgr Witold Szala i uczynił to zagadnienie przedmiotem swej dysertacji.

Przedłożona Radzie Wydziału praca doktorska, licząca 293 strony zawiera spis treści, wykaz skrótów, wstęp, sześć rozdziałów merytorycznych, zakończenie oraz

bibliografię. Ujęcie dysertacji w ramy sześciu rozdziałów umożliwiło Autorowi swobodę poruszania się wśród podejmowanych kwestii oraz pozwoliło w sposób wyczerpujący przedstawić rozległość i złożoność problematyki.

W *Wstępie* Autor przedstawił przedmiot i cel pracy, wyjaśnił przyczyny podjęcia tematu dysertacji, ustosunkował się do źródeł i literatury, opisał metody badań oraz uzasadnił osnowę pracy. Lektura *Wstępu* budzi zainteresowanie treścią całości rozprawy, tym bardziej, że Doktorant nie podał w nim wyników swych badań ale próbował jedynie ogólnie ukazać problematykę.

W pierwszym rozdziale pracy pt. *Pralatura personalna w aspekcie historycznym* ks. mgr Witold S z a l a ukazał prototyp pralatury personalnej w tradycji kanonicznej na przestrzeni ośmiu wieków, przedstawiając jednostki organizacyjne podobne do pralatury personalnej w KPK z 1917 roku, poprzez koncepcję pralatury personalnej w pracach *Vaticanium II*, aż do analizy kanonów 294-297 KPK z 1983 roku. W rozdziale tym Autor przeprowadził wiele analiz prawno-kanonicznych oraz dokonał pogłębionej refleksji nad eklezjologią soborową w odniesieniu do zaradzenia potrzebom duszpasterstwa specjalistycznego. Zwrócił uwagę na istniejącą konieczność specjalistycznego duszpasterstwa młodzieży, tułaczy, nomadów, emigrantów, robotników, propozycje utworzenia parafii narodowych lub obrządkowych na terenach emigracyjnych. Autor stwierdził, że główny problem niewystarczalności dotychczasowych środków duszpasterskich do zapewnienia właściwej opieki pastoralnej w szybko zmieniających się warunkach społecznych tkwił w niemożności inkardynowania kapłanów, których by następnie w sposób nieskrępowany można było posyłać tam, gdzie występują najdotkliwsze potrzeby.

Drugi rozdział pt. *Powstanie i rozwój pralatury personalnej Opus Dei* zawiera omówienie wszystkich etapów rozwoju *Opus Dei* od związku pobożnego poprzez Stowarzyszenie Kapłańskie Świętego Krzyża na prawie diecezjalnym, przekształcenie w instytut świecki na prawie papieskim, podejmowane próby uregulowania statusu prawnego za Jana XXIII i Pawła VI, rewizję prawa własnego aż do przekształcenia w pralaturę personalną, erygowanie jako pierwszej pralatury personalnej i ostateczne zatwierdzenie prawa własnego.

W rozdziale trzecim Autor opisał naturę pralatury personalnej *Opus Dei* ukazując jej miejsce w hierarchicznej strukturze Kościoła. Po przedstawieniu natury teologicznej pralatury personalnej *Opus Dei*, Autor wskazał na naturę eklezjologiczną interesującej go instytucji (uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa), po czym zatrzymał się nad jej naturą prawną. Odrzucił pogląd, według którego *Opus Dei* jest organem administracyjnym albo też stowarzyszeniem kleryckim. Zwrócił uwagę na to, że określenie prawnej natury tej instytucji wymaga prześledzenia sposobu wykonywania władzy przez pralata jako własnego ordynariusza. Analizując postanowienia deklaracji *Praelaturae personales* z 28 listopada 1982 roku oraz kon-

stytucji apostolskiej *Ut sit* (promulgowana 19 marca 1983 roku), a następnie zastanawiając się nad naturą prawa własnego prałatury *Opus Dei* oraz nad podobieństwami i różnicami pomiędzy prałaturą personalną a Kościołem partykularnym, ks. Witold Szal i sformułował swe wnioski na końcu rozdziału.

Rozdział czwarty zatytułowany *Retrospektywne spojrzenie na dyskusję nad miejscem prałatury personalnej Opus Dei w strukturze Kościoła* zawiera przeprowadzoną przez Autora analizę ścierających się ze sobą koncepcji kanonistów na temat natury *Opus Dei*, jako stowarzyszenia z możliwością inkardynowania kapłanów z przeznaczeniem ich do specjalnych prac zewnętrznych określonych przez prawo, a wspólnotą wiernych o strukturze hierarchicznej mającej na celu służbę Kościołowi powszechnemu i Kościołom partykularnym. Owa służba przejawia się m.in. w pracy prałata i jego prezbiterium na udzielaniu wiernym świeckim włączonym do *Opus Dei* pomocy w wypełnianiu zobowiązań ascetycznych, formacyjnych i apostolskich. Innym wyrazem służby jest ukazywanie zarówno przez wiernych świeckich jak i duchownych powszechnego wezwania do świętości dzięki wypełnianiu swych codziennych obowiązków. Dokonana analiza pomogła ks. Witoldowi Szal i w zajęciu własnego stanowiska, w myśl którego prałatura personalna *Opus Dei* nie jest Kościołem partykularnym (choć posiada jego pewne elementy), ani też stowarzyszeniem kleryckim, jest natomiast jednostką hierarchiczną ustanowioną przez najwyższą władzę kościelną do specjalnych zadań duszpasterskich, kierowanych do specjalnych grup wiernych (nie do ich ogółu). Autor zauważył przy tym, że członkowie prałatury nie przestają być wiernymi danej diecezji i podlegać władzy jej zwierzchnika (biskupa diecezjalnego), zaś należący do prałatury mają swojego przełożonego w osobie prałata, który jest dla nich własnym ordynariuszem – z zakresem władzy określonym przez Stolicę Apostolską i nadane przez nią prawo partykularne.

W rozdziale piątym Autor zajął się wewnętrzną strukturą interesującej go prałatury personalnej, odwołując się tutaj do jej prawa własnego (*Codex iuris particularis Operis Dei*). Na wstępie ks. Witold Szal i przychylił się do zapatrywań niektórych autorów (m.in. V. Gómez, A. Viany i J. Mirasa), iż źródło *Opus Dei*, „jest ponadnaturalne”. Następnie Autor zdecydowanie odciął się od tezy o dwóch modelach prałatur personalnych (kodeksowej i *Opus Dei*). Po wskazaniu – w dalszej części rozdziału – organicznej jedności prałatury *Opus Dei*, przedstawił jej strukturę osobową (tworzą ją zarówno duchowni, jak i świeccy), zatrzymując się nad miejscem prałata jako przełożonego generalnego i jego władzą oraz miejscem i rolą prezbiterów, a potem wiernych świeckich.

Przedmiot rozdziału szóstego stanowi zagadnienie zarządu prałatury *Opus Dei*. Rozdział ten jest analizą prawa własnego prałatury personalnej *Opus Dei* w odniesieniu do władzy prałata, przełożonych regionalnych i ich współpra-

owników, przełożonych centrów oraz kolegialnych form wykonywania owej władzy.

W zakończeniu rozprawy Autor przedstawił umotywowane wnioski będące wynikiem jego rozważań nad problematyką instytucji prawnej prałatury personalnej *Opus Dei* w strukturze hierarchicznej Kościoła. Zakończenie pozwala czytelnikowi lepiej zrozumieć potrzeby opracowania podjętego tematu.

Obaj recenzenci ocenili dysertację ks. Witolda Szalimasa jako odpowiadającą wymagom stawianym rozprawie doktorskiej tak pod względem merytorycznym jak i formalnym. Zaznaczyli, że Autor dobrze zrealizował swe zamierzenia badawcze, wykazując dużą wnikliwość i zaangażowanie w opracowaniu tematu. Rozprawa stanowi liczący się wkład jej Autora do rozwoju badań nad kościelnym prawem konstytucyjnym.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Witoldowi Szalimasi stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul